

Зоологічна колекція Луганського обласного краєзнавчого музею: історія та проблеми формування

Валентина ПОПОВА, Оксана ЗНОВЕНКО

*Луганський обласний краєзнавчий музей, відділ природи
lokt1@i.ua; вул. Т. Г. Шевченка, 2, м. Луганськ*

Загальна характеристика колекції

Природознавча колекція Луганського обласного краєзнавчого музею нараховує близько 4000 од. основного фонду та понад 4700 науково-допоміжного. Зоологічна колекція включає понад 1000 експонатів, з них 663 музейних предмети представляють палеозоологічну колекцію, складену в основному з безхребетних крейдяного періоду та хребетних палеогенового і четвертинного періодів (Попова, Зновенко, 2009). Гордість колекції становить реконструкція скелета мамута. Сучасний тваринний світ представлений, насамперед, колекцією опудал (бл. 400 од.), колекцією вологих препаратів (62 од.) та колекцією комах (описано 500 од.).

Найбільшу частину експозиції «Природа Луганщини» займає зоологічна колекція. Її експонати входять до складу діорам «Кремінські ліси», «Провальський степ», «Придінцівська заплава», «Стрільцівський степ», «Антропогенний ландшафт Донбасу», біогруп «Олень» та «Зимовий ліс», мінідіорам «Лісостеп», «Берег ріки» та ін., на експозиції також представлені окремі опудала і вологі препарати. На сьогодні стаціонарно експонуються 190 предметів зоологічної колекції. В експозиціях Старобільського, Станично-Луганського, Свердловського та інших музеїв-відділів виставлено 65 зоологічних експонатів.

З історії колекції

Формування сучасного музейного зоологічного зібрання почато після відновлення роботи музею у 1945 р. У довоєнній колекції музею приділяли значну увагу формуванню її природознавчої частини: в музейних колекціях були і палеонтологічні зразки, і зоологічні експонати (Ключева, 2008; Радченко, 2008). На жаль, за роки II світової війни колекції були втрачені. У 1950-х рр. активно стали поповнювати палеозоологічну колекцію, з'явилися перші опудала тварин (хохуля, вовк).

Велику роль у розвитку колекції відіграли такі організації, як Ростовська таксидермічна фабрика (до 1965 р.) та Ростовський завод наочних посібників (після 1965 р.). На замовлення музею ними було виготовлено чимало якісних опудал, серед яких найціннішими є ведмідь, лось, дрохва, перегузня, горностай, борсук, орлан-білохвіст, сапсан, стрепет.

Існували також зв'язки із заповідниками та мисливськими господарствами. Зокрема, з Воронезького природного заповідника надійшли опудала бобрів, з Кримського заповідно-мисливського господарства — оленів благородних та свиней диких. Опудала сарн подаровані Обласною радою УТМР та Ленінградським краєзнавчим музеєм.

Закупали опудала і у приватних колекціонерів (так в музеї з'явилися вовк, пугач, могильник). Свій внесок зробили і місцеві таксидермісти, зокрема, С. Литвиненко виготовив прекрасні опудала видри річкової, тхора степового, яструба великого та інших тварин.

Просвітницька робота

Окрім науково-дослідної роботи, зоологічну колекцію музею використовують у просвітницькій роботі Відділу природи. Тематичні добірки колекції використовують при проведенні конкурсів юних екологів, лісознавців, для традиційних тематичних заходів в музеї (Попова, Зновенко, 2010). При таких навантаженнях зоологічні колекції потребують розширення не тільки щодо систематики, але й кількості зразків. Між тим, саме відсутність надійних джерел поповнення зоологічних колекцій є однією з ключових проблем в роботі Відділу природи.

Ключева И. Н. Из истории Луганского краеведческого музея (1920–1943 гг.) // Краеведческие записки. Сб. науч. ст. — Луганск : ООО «Виртуальная реальность», 2008. — Вып. 4. — С. 14–47.

Попова В. І., Зновенко О. В. Палеонтологічна колекція Луганського обласного краєзнавчого музею // Природнича музеологія: теорія та практика : Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 17–18 вересня 2009 р. — Львів, Кам'янець-Подільський, 2009. — С. 87–88.

Попова В. І., Зновенко О. В. З досвіду науково-освітньої роботи Відділу природи Луганського обласного краєзнавчого музею // XVI Сумцовські читання : Наук. конф., присвяч. 90-річчю із часу заснув. Харк. істор. музею, 16 квітня 2010 р. — Харків : Харківський історичний музей, 2010. — С. 72–74.

Радченко Н. М. Архівні джерела довоєнної колекції Луганського обласного краєзнавчого музею // Краеведческие записки : Сб. науч. ст. — Луганск: ООО «Виртуальная реальность», 2008. — Вып. 4. — С. 66–86.